

## ЩОДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ПРО ПОРУШЕННЯ МИТНИХ ПРАВИЛ

Провадження у справах про порушення митних правил розглядається як один із важливих правових інститутів митного права, різновид адміністративного процесу, як адміністративне юрисдикційне провадження, в межах якого реалізуються адміністративно-юрисдикційні повноваження митних органів по притягненню осіб, які вчинили порушення митних правил, до адміністративної відповідальності. Порушення митних правил, згідно статті 458 Митного кодексу України (далі - МКУ) [1], є адміністративним правопорушенням, а отже провадження у справах про порушення митних правил є особливим різновидом провадження у справах про адміністративні правопорушення і відповідно до статті 487 МКУ [1] здійснюється відповідно до митного кодексу, а в частині, що не регулюється ним, - відповідно до законодавства України про адміністративні правопорушення. Діяльність уповноважених органів по притягненню до адміністративної відповідальності осіб, які вчинили порушення митних правил, по своїй суті є адміністративно-юрисдикційною діяльністю, що здійснюється в рамках конкретного провадження, такий діяльності притаманна певна процесуальна форма, яка в силу своєї суспільної значущості вимагає належного процесуально-правового регулювання. Встановлення і доведення подій і фактів, їх юридична оцінка здійснюються в рамках особливої процесуальної форми, що є важливою і обов'язковою для юрисдикції.

Питанням правового регулювання провадження у справах про порушення митних правил певна увага приділялась і приділяється з боку вітчизняних вчених, сферою наукових інтересів яких є адміністративно-деліктне право, адміністративний процес, митна справа, зокрема, Ю.П. Битяком, Є.В. Додіним, В.К. Колпаковим, Т.О. Коломоець, А.Т. Комзюком, А.В. Мазуром, В.Я. Настюком, Д.В. Приймаченком та іншими, проте, враховуючи наявність суперечностей у чинному законодавстві, що регулює відповід-

ні відносини у даній сфері, динамізм у прийнятті відповідних нормативних актів, дослідження проблематики вдосконалення правового регулювання провадження у справах про порушення митних правил залишається актуальним і надалі.

Визначаючи нормативно у ч. 2 статті 487 МКУ [1] зміст провадження у справі про порушення митних правил, законодавець встановлює, що «провадження у справі про порушення митних правил включає в себе виконання процесуальних дій, зазначених у статті 508 цього Кодексу, розгляд справи, винесення постанови та її перегляд у зв'язку з оскарженням (опротестуванням)». Даним визначенням законодавець суперечить і самому собі, і усталеним теоретичним визначенням щодо сутності та змісту адміністративного юрисдикційного провадження, його стадій. Вченими-адміністративістами одноставно визнається стадійний характер провадження у справах про порушення митних правил як різновиду адміністративно-юрисдикційного провадження (хоча щодо кількості процесуальних стадій, їх назви така одноставність думок науковців відсутня); так само всіма визнається заключна, вирішальна стадія провадження – виконання постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил, без якої вся попередня адміністративно-юрисдикційна діяльність уповноважених органів і посадових осіб в рамках конкретного провадження втрачає сенс, стає марною, оскільки тільки після виконання постанови про накладення адміністративного стягнення особа-правопорушник реально притягується до адміністративної відповідальності. Але у нормативному визначенні законодавцем змісту провадження, яке закріплено у статті 486 МКУ [1], відсутня стадія виконання постанови про накладення стягнення за порушення митних правил, хоча законодавець цій стадії присвятив окрему главу 73 розділу 19 Кодексу («Провадження у справах про порушення митних правил»), яка називається «Виконання постанов митних орга-

нів про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил». Тобто, законодавець визнає існування цієї стадії провадження і закріплює нормативно її окремою главою Кодексу, а отже, безумовно, стаття 486 МКУ [1] потребує вдосконалення, так само як потребує вдосконалення і назва глави 73 МКУ [1], де законодавець акцентує на виконанні постанов *митних органів*, хоча положення цієї глави регламентують і виконання постанов *суду (судді)* про накладення адміністративних стягнень (статті 540, 541 МКУ [1]). Виходячи з вищевикладеного, можна запропонувати викласти частину другу статті 486 МКУ [1] у наступній редакції: «Провадження у справі про порушення митних правил включає в себе порушення справи про порушення митних правил та попереднє з'ясування її фактичних обставин, розгляд справи, винесення постанови та її перегляд у зв'язку з оскарженням (опротестуванням) і виконання постанови про накладення адміністративного стягнення за порушення митних правил»; а назву глави 73 можна запропонувати таку: «Виконання постанов митних органів *та судів* про накладення адміністративних стягнень за порушення митних правил».

Стаття 488 МКУ [1], яка присвячена першій стадії провадження і має назву «Порушення справи про порушення митних правил» встановлює, що «провадження у справі про порушення митних правил *вважається розпочатим* з моменту складення протоколу про порушення митних правил», тобто законодавець нормативно закріплює початковим моментом порушення справи про порушення митних правил складення такого процесуального документа, як протокол про порушення митних правил. З цього приводу думки науковців розходяться, але слушною, як мені здається, є думка провідних вчених-адміністративістів у сфері адміністративно-деліктного права, а також реальна практика вчинення відповідних процесуальних дій при здійсненні провадження, які слід враховувати у нормативному регулюванні даного провадження. Так, В.К. Колпаков у своїй статті пише, що «у адміністративно-деліктній теорії набула поширення точка зору, що саме цей документ (протокол про адміністративне правопорушення – авт.) необхідно розглядати як процесуальне оформлення факту порушення справи про адміністративний проступок». І далі ... «зазначеному підходу, на нашу думку, бракує урахування сучасного

стану осмислення адміністративно-деліктної сфери і розвитку законодавства про адміністративні проступки. Його відображенням є спроба об'єднати стадію порушення справи і стадію розслідування у одну — першу стадію провадження» [2, 12]. Тут же вчений вносить пропозицію ввести до Кодексу України про адміністративні правопорушення статтю «Порушення справи про адміністративний проступок», де закріпити положення, що «про порушення справи посадова особа виносить мотивоване рішення, яке оформлюється окремим документом або відповідним записом у першому за терміном складання документі про виявлення ознак адміністративного проступку» [2, 13].

Інший вчений, А.Т. Комзюк у своєму посібнику «Адміністративна відповідальність в Україні» [3], зазначає: «Необхідно відзначити, що провадження у справі про адміністративне правопорушення починається без складання якогось спеціального документа. Початковим моментом порушення справи можна вважати час, коли інформація про проступок надійшла до органу, стала відома посадовій особі, яка приймає рішення про необхідність здійснення процесуальних дій з метою з'ясування обставин його вчинення. Процесуальним документом, який фіксує *закінчення стадії порушення справи*, є протокол. ... Деякі автори розглядають протокол як документ про порушення адміністративної справи, а його складення – як процесуальний момент порушення справи. Але це скоріше звинувачувальний документ. Ще до його складення проводяться усі необхідні процесуальні дії: опитуються свідки, потерпілі, беруться пояснення в порушників, проводяться огляди тощо» [3, 50]. Отже, виходячи з вищевикладеного, складення протоколу про порушення митних правил не можна вважати початком провадження, процесуальним моментом порушення справи про порушення митних правил, оскільки ще до його складення вчиняються відповідні процесуальні дії, тобто провадження вже ведеться, а тому необхідно вдосконалити чинну норму, закріплену статтею 488 МКУ [1]. На мою думку, статтю 488 МКУ [1] варто було б викласти у такій редакції: «Провадження у справі про порушення митних правил розпочинається шляхом винесення уповноваженою посадовою особою митного органу постанови про порушення справи про порушення митних правил за наявності для цього підстав».

## ЛІТЕРАТУРА

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 р. [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495%D0%B4-17/page4>;  
2. Колпаков В.К. Теоретичний вимір законодавчого ре-

гулювання порушення справи про адміністративний проступок // Право України.– 2005. – № 2. – С. 10-13;  
3. Адміністративна відповідальність в Україні: Навч. посіб. / За заг. ред. А.Т. Комзюка. 3-тє вид., доопр. – Харків: Вид-во Харк. нац. ун-ту внутр. справ, 2007 – 80 с.

**Комзюк В.Т.**

*кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін  
Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*

## ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ МИТНИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ З ІНШИМИ ОРГАНАМИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ МИТНОГО КОНТРОЛЮ ТОВАРІВ, ЩО ПЕРЕМІЩУЮТЬСЯ ЧЕРЕЗ МИТНИЙ КОРДОН УКРАЇНИ

Питанням взаємодії митних органів України з іншими органами виконавчої влади при здійсненні митного контролю та митного оформлення товарів, що переміщуються через митний кордон України, її правового регулювання на даний час належної уваги з боку вітчизняних науковців не приділено, що робить актуальним дослідження цієї проблематики, особливо враховуючи те, що відбуваються суттєві зміни у чинному митному законодавстві після прийняття нового Митного кодексу України (далі – МКУ) [1]. Проблематику взаємодії митних органів з іншими органами державної влади у різних сферах митної справи, а не лише при здійсненні митного контролю, частково досліджували у своїх працях такі вітчизняні вчені, як Ю.П. Битяк, Є.В. Додін, В.Я. Настюк, Д.В. Приймаченко, В.К. Шкарупа, М.Г. Шульга, О.М. Ярмач та інші. Метою даного дослідження є визначення сутності, форм взаємодії митних органів України з іншими органами виконавчої влади саме при здійсненні митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, а також охарактеризувати і розкрити правове регулювання такої взаємодії, проаналізувавши чинне на сьогодні законодавство, особливістю якого є динамізм і досить великий обсяг.

Говорячи про правове регулювання, митні органи України, митний контроль, взаємодію митних органів при здійсненні митного контролю з іншими органами виконавчої влади слід перш за все визначити сутність даних понять, спираючись на положення теорії права, чинних нормативних актів, а також на наукові дослідження у цій сфері окремих вчених.

Визначаючи сутність правового регулювання взаємодії митних органів України з іншими органами виконавчої влади при здійсненні митного контролю товарів, що переміщуються через митний кордон України, ми будемо розуміти під ним здійснюваний усією системою правових засобів і форм результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини, що виникають у процесі реалізації своїх контрольних повноважень при переміщенні товарів через митний кордон України між митними органами і іншими органами виконавчої влади з метою їх впорядкування відповідно до потреб забезпечення ефективності митного контролю, дотримання чинного законодавства при переміщенні товарів через митний кордон України, виконання завдань і функцій держави у сфері митної справи. Практично будь-яке правове регулювання реалізується через механізм правового регулювання, що являє собою сукупність правових засобів, за допомогою яких здійснюється правове регулювання відповідних суспільних відносин. Не розглядаючи детально всі складові і дію механізму правового регулювання, хоча акцентувати на тому, що найважливішими складовими цього механізму є правові норми, що закріплені у різних правових актах, а також правовідносини, що виникають між різними суб'єктами (у нашому дослідженні – між митними органами України і іншими органами виконавчої влади у процесі їх взаємодії при здійсненні митного контролю товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України). Такі правовідносини по своїй суті є адміністративно-правовими, управлінськими відносинами, оскільки їх